

Панчук Л. В.

Національний університет «Одеська політехніка»

Матвейко О. В.

Національний університет «Одеська політехніка»

ВЕРБАЛІЗАЦІЯ АГРЕСІЇ: ЛЕКСИКО-СЕМАНТИЧНИЙ АНАЛІЗ МОВЛЕННЄВИХ АКТІВ ПОГРОЗИ

У статті лінгвістично досліджуються мовленнєві акти погрози (менасиви) як один із ключових проявів вербальної агресії в комунікативних ситуаціях. Новизна дослідження полягає у проведенні лексико-семантичного аналізу вербалізації агресії, що дозволяє визначити основні засоби вираження погрози на різних мовних рівнях. Акцент зроблено на багатоплановому міждисциплінарному підході до вивчення агресії, який включає елементи лінгвістики, психології, соціології та комунікативістики. Авторками проаналізовано основні вербальні та невербальні засоби вираження погрози. Зокрема, досліджено лексичні одиниці зі спільними семами «небезпека» та «припинення існування чого- чи кого-небудь», які викликають у адресата біологічні, соціальні або екзистенціальні страхи. Здійснено класифікацію страхів за їхнім змістом та контекстом використання в мовленнєвих актах погрози, що дозволяє глибше зрозуміти механізми вербальної агресії та її вплив на поведінку адресата. Не зважаючи на попередні часткові розвідки, у статті використовується комплексний підхід до аналізу менасивних мовленнєвих актів, який включає вивчення як вербальних, так і невербальних засобів вираження погрози. Дослідження показує, як маніпулятивна функція погрози реалізується через мову, впливаючи на емоційний стан і поведінку адресата, до того ж, з наведенням прикладів з художніх творів як української, так і німецької літератури. Вивчення агресивної комунікативної поведінки через призму лексико-семантичного аналізу є фрагментом моделі для міждисциплінарних досліджень у цій галузі. У статті також розглядаються різні класифікації мовленнєвих актів погрози, що базуються на змістовних характеристиках та контекстуальних умовах їхнього використання. Це дозволяє створити більш детальну і точну типологію вербальної агресії, яка може бути використана в подальших дослідженнях. Перспективи дослідження полягають у подальшому розвитку теорії вербальної агресії, а також у практичному застосуванні отриманих результатів для вдосконалення комунікативних стратегій у різних соціокультурних контекстах.

Ключові слова: соціокультурна комунікація, мовленнєві акти, лінгвопрагматика, агресія, вербальні засоби, погрози, страхи, комунікативні стратегії.

Постановка проблеми. Останні десятиліття рівень агресивності в сучасному суспільстві помітно зростає. Соціально-психологічні фактори в суспільстві взаємодіють з іншими елементами і мають свої власні закономірності розвитку. На сучасному етапі, коли в Україні відбуваються значні зміни у соціально-економічній сфері та ціннісних установах, дослідження агресивних станів людини та проявів агресії в різних сферах життя є одним із актуальних завдань сучасної науки. До того ж, дослідження соціально-психологічних чинників, що впливають на особистість, зокрема щодо агресивної поведінки, стає особливо актуальним. Увага науковців усе більше зосереджена на питаннях дисгармонійного спілкування, яке комплексно

вивчається представниками різних дисциплін: філософії, когнітивної та соціальної психології, психолінгвістики, прагмалінгвістики, комунікативної та когнітивної лінгвістики, культурної антропології, етики тощо.

Хоча в результаті попередніх наукових досліджень були ідентифіковані основні біологічні, особистісні та соціальні фактори агресії, досі немає єдиної думки щодо їхнього місця та ступеня впливу на формування та прояв цього феномену. На жаль, це питання залишається значною мірою відкритим. Проте, спираючись на загальний генетичний закон культурного розвитку, сформульований Л. С. Виготським, згідно з яким будь-яка психічна функція в своєму розвитку з'являється спочатку як соціальна, а вже потім як психоло-

гічна, ми не можемо ігнорувати соціально-психологічні фактори агресії.

Перебуваючи у тісному зв'язку та взаємообумовленості з усіма іншими об'єктивними та суб'єктивними елементами в суспільстві, соціально-психологічні фактори мають свої власні, відносно самостійні закономірності функціонування та розвитку. На сучасному етапі, коли українське суспільство переживає трансформацію соціально-економічної системи і зміни ціннісних орієнтацій, вивчення соціально-психологічних факторів, що впливають на особистість, зокрема у контексті агресивної поведінки, набуває особливої актуальності. А тому агресія в наш час розглядається як біо-, психо- соціокультурне явище.

Аналіз останніх досліджень і публікацій.

У сучасній науковій дискусії відсутній консенсус щодо того, як слід розглядати поняття «агресія» у лінгвістиці. Деякі дослідники визначають її як окремий мовленнєвий акт, інші розглядають її як форму комунікації, а треті розглядають її як стратегію чи тактику мовленнєвої поведінки. Деякі дослідники, такі як З. Фрейд і К. Лоренц, надавали перевагу внутрішнім біологічним факторам, тоді як інші, зокрема А. Бандура, Л. Берковіц, Д. Доллард, Н. Міллер, акцентували увагу на зовнішніх соціальних чинниках. На сьогоднішній день більшість вчених розглядає агресію як складний вид мовленнєвого акту, що входить до класу «менасивів» (утворене від англійського дієслова «to menace», що означає «загрожувати») (детальніше див. [13, с. 12]).

Значення лінгвістичних досліджень у вивченні вираження агресії очевидне, оскільки мова відображає культурні цінності суспільства та є ключовим аспектом його розвитку [4]. Дослідження ономазіології мовних виразів агресії має на меті виявлення процесів відображення уявлень і досвіду різних етнокультурних груп під час номінації, що виходить за межі лінгвістики та досліджується у контексті лінгвокогнітивістики [5]. Зокрема, сучасні дослідження в лінгвістиці базуються на досягненнях у галузі когнітивної лінгвістики, теорії комунікації та номінації [7; 8; 13].

Постановка завдання. Онтологічно агресія, як одна з основних властивостей людської поведінки, знаходить своє вираження у мові. Тому дослідники звертають увагу на комунікативні ситуації з деструктивною мовленнєвою поведінкою, що включають елементи психологічної напруги, прояви морального насильства, комунікативного садизму, дискредитацію комунікативного партнера, самоствердження за його рахунок,

та маніпулювання. А відтак агресія може проявлятися як у вербальних, так і в невербальних деструктивних знакових системах мови [16]. До вербальних деструктивних систем включають образи, погрози, приниження, сарказм та інші форми мовленнєвої агресії. Невербальні деструктивні знакові системи проявляються через жести, міміку, інтонацію та інші невербальні сигнали, які можуть передавати агресивні наміри чи емоції.

Дослідження названих явищ є важливим для розуміння механізмів деструктивної комунікації та розробки методів її запобігання. Наприклад, у психології досліджують вплив агресивної комунікації на психічне здоров'я особистості, у соціології – на суспільні відносини, а у лінгвістиці – на ефективність комунікації та порозуміння між людьми. Крім того, вивчення агресії в мові має практичне значення для розробки стратегій ефективного спілкування, медіації конфліктів та підвищення комунікативної компетентності тощо. Лінгвістичний аналіз вербальних та невербальних деструктивних знакових систем мови постає багатовимірним завданням, яке потребує міждисциплінарного підходу і може мати значний вплив на різні сфери життя, від особистих взаємин до глобальних соціальних процесів [15]. А мета статті полягає в аналізі різних форм проявів агресії у соціокультурній інтеракції та вивчення їхнього впливу на міжособистісні та міжгрупові стосунки. При цьому дослідження враховує не лише мовні аспекти, але й мовленнєві та позамовні параметри комунікативних ситуацій.

Виклад основного матеріалу. Агресія як феномен людської поведінки сьогодні все більше привертає увагу мовознавців, зокрема соціолінгвістиці, комунікативній лінгвістиці тощо. У сучасному світі, де соціокультурна взаємодія стає все більш складною і багатовимірною, саме лінгвістичне розуміння проявів агресії в комунікації набуває особливого значення у специфіці проявів. Ці прояви часто залежать від культурного контексту, соціальних норм [12] і очікувань, а також від індивідуальних характеристик учасників взаємодії.

Загальновідомі основні прояви агресії у соціокультурній інтеракції – вербальна, невербальна, психологічна, соціальна та культурна – відображають складні взаємовідносини та динаміку взаємодії між особами та групами в суспільстві. Так, *вербальна* агресія часто виявляється у формі образ, принижень, погроз та сарказму. *Невербальна* агресія може включати агресивні жести, інтонацію голосу та просторове вторгнення. Прояв *пси-*

хологічної агресії можливий через маніпуляцію, газлайтинг та соціальну ізоляцію. Соціальна та культурна агресія може бути виражена у формі дискримінації, стигматизації та культурного імперіалізму.

У межах лінгвопрагматичного підходу [16, с. 121] прояви агресії в соціокультурній інтеракції розглядаються через призму мовленнєвих актів і комунікативних стратегій, які використовують учасники взаємодії для досягнення своїх цілей. Лінгвопрагматика зосереджується на аналізі того, як мовці використовують мову в конкретних ситуаціях, з урахуванням контексту, намірів мовця і реакцій слухача.

Зупинимося на короткій характеристиці вербальної агресії. До вербальних агресивних висловлювань належать образи та приниження через використання слів чи висловів, що мають на меті принизити або образити іншу людину. Це можуть бути як прямі образи, так і приховані зауваження, які все ж викликають негативні емоції у співрозмовника. Наприклад: Батько: *«Ти знову отримав низьку оцінку? Ти ж просто невмілий дурень!»* Син: *«Але це був важкий тест, я дійсно намагався»*. Батько: *«О, звичайно, ти завжди знаходиш виправдання для своєї безтолковості.»* У цьому прикладі батько використовує пряме образне висловлювання *«невмілий дурень»*, щоб принизити і образити свого сина, навіть коли той намагається виправдати свою низьку оцінку. Це спричиняє негативні емоції у сина та поглиблює конфлікт.

Ще одним вираженням презирства або зневаги є сарказм та іронія, мета яких є приниження або знецінення співрозмовника: *«О, дивлячись на тебе, мені здається, що ти вже готова на маскаррад»* – материнська саркастична критика до дочки, яка надмірно нафарбувала своє обличчя (невмілий, грубий мейкап). Або: *«Так, звісно, ми можемо влаштувати тут справжню фотосесію для журналу про бідність. Що скажеш?»* – материнська іронічна критика стосовно нестачі коштів у сім'ї.

Погрози – це висловлювання, що містять обіцянку завдати шкоди чи створити проблеми в майбутньому. Такий різновид мовленнєвої агресії може бути прямим або непрямим, але в обох випадках їх мета – викликати страх чи тривогу [16, с. 122]. Приклад прямої погрози: *«Якщо ти не заспокоїшся, я позбудусь твоїх улюблених іграшок!»* – пряма погроза. *«Наступного разу, коли ти не послухаєшся, можуть трапитися різні неприємності...»* – непряма погроза.

Складність погрози як мовленнєвого акту пояснюється його двокомпонентною структурою. У цій структурі присутній елемент *протазис* – вимога, яку мовець ставить перед адресатом, і *аподозис* – обіцянка негативних наслідків у випадку невиконання цієї вимоги. Наприклад: *«Якщо ти не виконаєш мою просьбу, тоді можеши втратити все»* – протазис, *«і стати безгосподарським»* – аподозис. Ця структура є типовою для погроз, де мовець залежить від реакції адресата. Структура поняття «агресія» відзначається двома смисловими компонентами, що підтверджується через два основних значення, які закріплені за цим словом у загальномовному «Словнику української мови»: перше значення вказує на обіцянку спричинити шкоду чи неприємності, засноване на залякуванні, друге значення відображає можливість або неминучість «настання чогось небезпечного або прикрого для кого- або чого-н.» [14, с. 724].

Мовленнєвий акт погрози, відомий також як «менасив», має на меті змінити поведінку або емоційний стан особи, яка йому викладається, шляхом виклику страху або тривоги. Це є формою агресивно спрямованої комунікативної поведінки, яка має деструктивну спрямованість і виникає у випадках напруженого або складного спілкування, маючи на меті задовольнити лише потреби мовця-агресора, що виступає ініціатором погрози (детальніше див. [16, с. 122]).

У цілому, агресію можна вважати статусно-маркованим мовленнєвим актом, що вибирається залежно від статусу особи, яка спілкується. Вона завжди є певною формою шантажу, коли мовець, що виступає як агресор, обмежує свободу дій адресата, накладаючи на нього свої умови або вимоги та вказуючи на можливі наслідки у майбутньому, якщо ці умови не будуть виконані (див. [1, с. 23]). В мовленнєвих актах погрози позиції комунікантів заздалегідь визначені, оскільки вони спрямовані на досягнення комунікативної мети мовця-агресора через залякування адресата. Погроза як під-акт агресії виступає як засіб контролю поведінки співрозмовника, при цьому повністю ігноруються інтереси останнього, на користь підвищення статусу мовця-агресора. Така позиція потребує систематизованого та науково обґрунтованого дослідження щодо шкідливих психологічних впливів: удокладнення дефініцій та описів понять таких, як «психологічна травма», «агресивна поведінка» та «комунікативне насильство», що дозволить і мовознавцям коректно і чітко використовувати ці терміни у своєму трактуванні як первинні та опорні. Крім цього, маргінальні дослідження,

безперечно, потребують класифікаційних схем або моделей, які спроможні були б допомогти у структуруванні та систематизації інформації про психологічні аспекти агресії та насильства, які виступали б додатковим науковим джерелом для підтримки та обґрунтування концепції мовної агресії.

У лінгвопрагматичному підході агресивні прояви в соціокультурній взаємодії розглядаються як результат використання мовленнєвих актів та комунікативних стратегій, які учасники спілкування використовують для досягнення своєї мети [16, с. 122]. Лінгвістичний підхід до аналізу соціокультурних інтеракцій фокусується на вивченні того, як мовці використовують мову у різних ситуаціях спілкування. Цей аспект враховує не лише слова, які вимовляє мовець, але й контекст, у якому ці слова вживаються, мету мовця та реакцію слухача.

Аналізуючи агресивну поведінку у такому контексті, можна виявити різні способи, якими мовець може виражати агресію через мовлення. Наприклад, агресія може проявлятися через вибір конкретних слів або висловів, які призначені для образливого чи принижуючого впливу на адресата. Використання сарказму або іронії також може бути засобом вираження агресії, оскільки це може сприйматися як форма презирства або зневаги. Крім того, агресивність може виявлятися через невербальні засоби комунікації, такі як жести, тон голосу, міміка тощо. Наприклад, грубий або загрозливий жест може бути способом підсилити агресивне висловлення або показати владу над адресатом.

Загалом, лінгвістичний підхід дозволяє досліджувати різні аспекти агресивної мовної поведінки в контексті соціокультурних інтеракцій, що допомагає краще зрозуміти причини, механізми та наслідки такої поведінки.

Прагматичність полягає в тому, що не лише самі слова або вислови, використовувані в процесі спілкування, є важливими, але й їхні функції та ефекти в контексті взаємодії між учасниками. Комунікативні стратегії та мовленнєві акти можуть бути специфічними засобами досягнення певної мети у взаємодії, і вони можуть бути використані як для підсилення агресивності, так і для зменшення її впливу, в залежності від намірів та контексту. Такий аналіз допомагає зрозуміти не лише сам акт спілкування, але й його вплив на учасників та динаміку взаємодії в цілому [3, с. 92].

Менасив, або мовленнєва загроза, відрізняється своєю рішучістю, спрямованістю та висо-

ким ступенем виразності, і може бути виражений явно або приховано, за допомогою як вербальних (прямих та опосередкованих) так і невербальних мовних засобів. Це вираження має маніпулятивну функцію, яка може бути явною або неявною, і зазвичай здійснюється за допомогою мови, яка може включати не лише слова, а й жестикуляцію та інші невербальні елементи [2, с. 78].

У контексті лінгвопрагматичного підходу до аналізу комунікативних ситуацій, визначаються основні способи вираження погрози, які можуть виявлятися на рівні лексики та семантики. Емоція страху відіграє значну роль у впливі на поведінку та емоційний стан людини. Вона може викликати сильні внутрішні переживання та зміну реакції на зовнішні події. Наприклад, у ситуації, коли людина почувається заляканою, вона може затримати свої дії або навіть припинити їх зовсім. Саме такі поведінкові варіанти можуть стати чинником, що сприяє досягненню мовцем бажаного комунікативного результату, оскільки створюється можливість впливу на поведінку адресата. Приклад, коли батько погрожує своєму синові позбавленням відомостей про його улюблену гру, якщо він не закінчить свої домашні завдання, викликає у сина страх перед можливим покаранням, що може зупинити його від подальшої бездіяльності та спонукати до виконання вимог батька, – є показовим в цьому аспекті.

Причиною виникнення страху може бути наявність реальної або уявної небезпеки. Отже, лексико-семантичний аспект мовленнєвого акту погрози відображає тісний зв'язок з основною семою – «небезпека». З урахуванням класифікації страхів, можна розподілити категорії, пов'язані з семантичним полем «небезпека», на біологічні, соціальні, екзистенціальні та загальні, що й розширює онтологічний простір понять, пов'язаних з агресією.

Причиною виникнення страху може бути наявність реальної або уявної небезпеки. Отже, лексико-семантичний аспект мовленнєвого акту погрози відображає тісний зв'язок з основною семою – «небезпека». З урахуванням класифікації страхів, можна розподілити категорії, пов'язані з семантичним полем «небезпека», на біологічні, соціальні, екзистенціальні та загальні.

Біологічні страхи виникають у зв'язку зі семами, що включають «хворобу», «біль», «катастрофу», «аварію» і т. д. Наприклад, у репліках героя роману «Колиска для кішки» Курта Воннегута: *«Відчуття, наче катастрофа зближується, пливли через мене, як озброєна армія. Це було*

не випадкове відчуття. Це було попередження, яке виходило з мого невідомого інстинкту» [19], а також героїні роману «Покров» української письменниці Люко Дашвар: «Якщо він цього не зробить – чорна хвороба зараз кине ним об землю» [10].

Соціальні страхи пов'язані з семами, що охоплюють «бідність», «самотність», «прикрість» і т. д. Так, у німецькій художній літературі означена семантика може виявлятися через фрази та висловлювання, які розкривають страх перед бідністю, самотністю чи прикростями. Наприклад, у романі «Бідні люди» Георга Бюхнера [18] можна знайти ряди сцен, де головні персонажі виражають свої страхи перед бідністю та втратою соціального статусу. У романі «Доктор Фаустус» Томаса Манна присутні сцени, де головний герой переживає самотність і відчуває, що вона загрожує його психологічному благополуччю: «Але ж знаєте, самотність та відчай – це найстрашніша річ у світі. Інші горя можна поділити, але це – ні, це завжди залишається тільки вашим. Ви – самі з собою» (розділ 7); «Самотність була в ньому і виникла від нього. Він сам собі співав про неї» (розділ 15); «Він не впевнений, що відкриває для себе щось нове, або що взагалі тепершнє. І знову залежність, душевна самотність, що тягне за собою інші, не менш важкі проблеми» (розділ 20) [11].

Щодо екзистенціальних страхів, то вони можуть бути виражені через лексику, яка пов'язана зі смертю, втратою і насильством. Наприклад, у романі «Процес» Франца Кафки можна знайти відображення страху перед смертю та втратою особистої ідентичності [6]. У п'єсі Фрідріха Шіллера «Підступність і кохання» [17] можна спостерігати виразний образ вбивства, що викликає страх і тривогу у головних персонажів.

Екзистенціальні страхи виражені лексикою, що включає «смерть», «втрату», «вбивство» і т. ін. Наприклад, у висловленні авторки Жанни Куяви в її творі «Говори, серце, не мовчи»: «Дайте похмелитися, інакше я вас усіх повбиваю! – його очі заливаються кров'ю, погляд провалюється десь на той світ, долоні скручуються в кулачища», а також: «Якщо ти зараз же до нього не вийдеш, чекає на тебе, доню, ота гірша за смерть самотність» (за [9]).

Загальні страхи можуть бути пов'язані з будь-якою загрозою, окрім реальної загрози життю людини, боязні за зміну соціального статусу або страхів, що стосуються сутності людини. Вони включають мовленнєві акти з семами «жах»,

«лихо», «загроза», «погроза» тощо. Для менасивних мовленнєвих актів характерна інвективна лексика, яка включає пейоративні емоційно-оцінні одиниці та інші негативно забарвлені слова, що служать засобами вираження агресії. Агресори часто використовують ненормативну, обценну, табуйовану, нецензурну та вульгарну лексику, а також пейоративи, слова-ярлики, іронічні номінації та лайку [16, с. 122].

Важливою умовою для мовленнєвого акту погрози є намір мовця змусити або перешкодити виконанню певної дії, при цьому імплікується неминучість покарання у випадку невиконання вимог мовця-агресора. Для вираження обіцянки негативних наслідків використовуються дієслова деструктивної семантики. Ці дієслова поділяються на дві семантичні групи: зі значенням «припиняти існування» (наприклад, «убивати», «знищувати», «повісити») та зі значенням «пошкоджувати, псувати» (наприклад, «бити», «калічити», «розвалювати»). Центральне місце у менасивів займає дієслово «убивати» та його похідні, оскільки воно стосується найсильнішого екзистенціального страху – втрати життя. Біологічні та соціальні страхи пов'язані зі значенням «пошкоджувати, псувати» також виявляють свою присутність у мовленнєвих актах погрози.

Висновки. Лінгвістичний аналіз агресії виявляє, що погрози відрізняються своєю виразністю, наполегливістю і високим рівнем емоційності, яка може бути як явною, так і прихованою. Погрози мають маніпулятивну функцію, яка проявляється через вербальні (прямі та опосередковані) та невербальні мовні засоби. У межах лінгвопрагматичного підходу до аналізу комунікативних ситуацій слід виділити основні вербальні та невербальні засоби вираження погрози, що впливають на ефективність цього мовленнєвого акту.

Проведений лексико-семантичний аналіз менасивних мовленнєвих актів дозволив визначити основні засоби вираження погрози. Вербальні засоби включають лексичні одиниці зі спільними семами «небезпека» та «припинення існування чого- чи кого-небудь». Ці семи здатні викликати у адресата різні види страху: біологічний, соціальний або екзистенціальний. У поєднанні з невербальними засобами, такими як міміка, жести та інтонація, ці виразні елементи значно впливають на сприйняття погрози та підсилюють її ефект. Комплексне використання цих засобів утворює повну картину вираження агресії через мовленнєві акти погрози, підкреслюючи їхню маніпулятивну та емоційно-насичену природу.

Таким чином, лінгвопрагматичний підхід до аналізу погроз дозволяє детально розглянути, як мовці використовують різноманітні вербальні та невербальні засоби для досягнення своїх цілей, створюючи потужний вплив на адресата через викликання страху та побоювання.

Список літератури:

1. Войцехівська Н. Засоби вираження погрози в українському конфліктному діалогічному дискурсі. *Гуманітарна освіта у технічних вищих навчальних закладах*. 2014. Вип. 30. С. 17–30.
2. Гродський І. Я. Мовні засоби вираження погрози в англійських лицарських романах XII–XV ст. *Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету*. Серія : Філологія. 2014. № 12. С. 76–79.
3. Громко Т. В. Значення афоризмів для підготовки фахового комунікатора. *Studia linguistica et juridica*. 2012–2013. Кіровоград : КІРоЛ, 2013. С. 88–97.
4. Дзвінчук В. І., Качмар Д. О. Агресіологія: міждисциплінарні засади. Івано-Франківськ : Місто НВ, 2019. 300 с.
5. Дроздов О. Агресіологія як міждисциплінарна галузь наукових досліджень. *Соціальна психологія*. 2006. №1 (15). С.43–49.
6. Кафка Ф. Процес / Пер. з нім. П. Таращука. Харків : Фоліо, 2005. 239 с.
7. Качанова Ю. В. Агресивність та агресія як соціологічні категорії. *Наукові праці*. 2010. Т. 146. Вип. 133. С. 50–54.
8. Крупа М. Лінгвістичний аналіз художнього тексту. Тернопіль : Підручники і посібники, 2005. 416 с.
9. Куява Ж. Говори, серце, не мовчи. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2019. 272 с.
10. Люко Дашвар. Покров : роман. Харків : Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2015. 384 с.
11. Манн Т. Доктор Фаустус / Пер. з нім. Є. Поповича. Харків : Фоліо 2011. 575 с.
12. Розова Т. В., Чорна Л. В. Людина. Культура. Філософія (Проблема людини в європейській філософії). Київ–Одеса : Освіта України, 2015. 328 с.
13. Семенюк О. А., Паращук В. Ю. Основи теорії комунікації : навч. посіб. Київ : Академія, 2010. 240 с.
14. Словник української мови : в 11-и томах / за ред. І. К. Білодіда. Київ : Наукова думка. Т. 6. 1975. 832 с.
15. Тараненко К. В. Мовленнєві індикатори конфліктного, центрованого та кооперативного типів мовленнєвої поведінки. *Одеський лінгвістичний вісник*. 2017. № 9. С. 145–154.
16. Тараненко К. В. Прагматика погрози як засобу деструктивної мовленнєвої поведінки. *Молодий вчений*. 2018. № 9(1). С. 120–123.
17. Шіллер Ф. Розбійники. Підступність і кохання / Пер. з німецької Б. Тена і Ю. Назаренка. Київ : Дніпро, 1985. 232 с.
18. Büchner G. Dantons Tod. Leipzig : Reclam, 2008. 128 S.
19. Vonnegut K. Cat's Cradle : A Novel. New York : Dial Press Trade Paperbacks, 2010. 304 p.

Panchuk L. V., Matveiko O. V. VERBALISATION OF AGGRESSION: LEXICAL AND SEMANTIC ANALYSIS OF THREATENING SPEECH ACTS

The article deals with the linguistic study of threatening speech acts (menaces) as one of the key manifestations of verbal aggression in communicative situations. The novelty of the study lies in the lexical and semantic analysis of the verbalisation of aggression, which allows to identify the main means of expressing threats at different language levels. The emphasis is placed on a multidisciplinary approach to the study of aggression, which includes elements of linguistics, psychology, sociology and communication studies. The authors analyse the main verbal and non-verbal means of expressing a threat. In particular, they study lexical items with common semes of 'danger' and 'termination of the existence of something or someone', which evoke biological, social or existential fears in the addressee. The article classifies fears according to their content and the context of using threats in speech acts, which allows for a deeper understanding of the mechanisms of verbal aggression and its impact on the addressee's behaviour. Despite previous partial studies, the article uses a comprehensive approach to the analysis of menacing speech acts, which includes the study of both verbal and non-verbal means of expressing threats. The study shows how the manipulative function of threats is realised through language, affecting the emotional state and behaviour of the addressee, with examples from both Ukrainian and German literature. The study of aggressive communicative behaviour through the prism of lexical and semantic analysis is a fragment of a model for interdisciplinary research in this area. The article also discusses various classifications of threatening speech acts based on the content characteristics and contextual conditions of their use. This allows us to create a more detailed and accurate typology of verbal

aggression that can be used in further research. Prospects for further research are the further development of the theory of verbal aggression, as well as the practical application of the results obtained to improve communication strategies in different socio-cultural contexts.

Key words: *sociocultural communication, speech acts, linguopragmatics, aggression, verbal means, threats, fears, communication strategies.*